

1. BEVEZETÉS

Magyarországon, köztudottan a haza védelme a Magyar Honvédség feladata. Noha napjainkban nem fenyeget minket háború - legalábbis nem a közvetlen környezetünkben -, akkor is létfontosságú, hogy az esetleges veszélyekre megfelelően tudjunk reagálni. Ez nem érhető el másképpen, csakis megfelelő felkészültséggel, megalapozott együttműködéssel. Az együttműködés véleményem szerint az egyik legfontosabb összetartó ereje egy közösségnek, egy társadalomnak, azt jelenti, hogy bizalmunkat más szereplőkbe vetjük, és hiszünk abban, hogy közösen elérjük azt az egy célt. A célunk pedig a biztonság fenntartása, az országunk, a hazánk védelme.

Ahogy az Alaptörvény is kimondja: "Minden állampolgár köteles a haza védelmére."¹ Továbbá a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Honvédelmi törvény) szerint "a honvédelem nemzeti ügy"². Mi sem bizonyítaná jobban témám indokoltságát, mint e két passzus. Az országunk védelmében mindenkinek részt kell vennie, főleg mivel a határok megszűnésével, illetve a globalizáció hatásaival új kihívásokkal kerültünk szembe. Már nem elégséges egyetlen szervezetre támaszkodva elvárásokat megfogalmazni államunk felé, éppen ellenkezőleg. "Magyarország a nemzeti és szövetségi védelmi képességének fenntartásában és fejlesztésében a saját erejére: nemzetgazdaságának erőforrásaira, a Magyar Honvédség felkészültségére és elszántságára, a rendvédelmi és más szervek közreműködésére, állampolgárainak a haza védelme iránti hazafias elkötelezettségére és áldozatkészségére, továbbá a szövetséges államok és fegyveres erők együttműködésére és segítségnyújtására épít."³ A biztonsági kihívások olyan sokrétűek, melyekre csak is az együttműködés pontos szabályozásával, a feladatok egyértelmű leosztásával készülhetünk fel.

A rendszerváltás óta eltelt több mint 25 évben egy merőben új alapokra helyezkedő ország kialakulását hozta magával, mely még korántsem érte el végső formáját. Az országunknak rendre új kihívásokkal kell szembe néznie, folyamatosan meg kell felelnie a környezet, a körülöttünk lévő nemzetek nyomásának, elvárásainak, hiszen a határok megnyitásával, továbbá a NATO-, majd EU-tagsággal a szerződésekből fakadó kötelezettségeknek is meg kellett felelnie. Emellett a globalizáció hatása is olyan dimenziókat nyitott meg, mely a biztonság kérdésének új vetületét jelentette, így a katonai szegmens is új értelmezést nyert.

Szem előtt kell tartani, hogy ma sem élünk békés életet, de hiszen az, hogy mit nevezünk békének, hogy mi a békeidőszak, teljesen relatív. Mit teszünk mi a haza védelmében? Hogyan segíthetjük elő mi a haza védelmét? Talán, ha elszakadunk attól a gondolkodásmódtól, hogy csak és kizárólag szervezetek vannak, hideg intézmények, amiktől várjuk a védelmet, a biztonságot.

De vajon mennyire szabályozottak a Honvédség társszervekkel való együttműködésének feltételei?

A dolgozat a fenti kérdésre kíván választ adni, megvizsgálva a Magyar Honvédség társszervekkel való együttműködésének jogi aspektusait. A téma kibontását először is a biztonság, illetve a biztonsági kihívások taglalásával nyitom, hiszen ezek bemutatása nélkül nem adhatunk teljes képet az együttműködés irányairól. Ezek után röviden felvázolom a Honvédség feladatrendszerét, figyelemmel a Honvédelmi törvényben, továbbá a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi

¹ Magyarország Alaptörvénye XXXI. cikk (1) bekezdés

² 2011. évi CXIII. törvény 1.§ (1) bekezdése

³ 2011. évi CXIII. törvény 1.§ (2) bekezdése

CXXVIII. törvényben (a továbbiakban: Katasztrófavédelmi törvény) meghatározottakra. A teljesség érdekében néhány szót ejtek a védelmi igazgatás bonyolult rendszeréről is. Mindezt követően pedig megvizsgálom a Magyar Rendőrség korábbiakban elfoglalt helyét.

2. A BIZTONSÁG FOGALMA

A biztonság széles fogalom, amelybe beletartozik a katonai biztonság, a politikai biztonság, a gazdasági biztonság, a környezeti biztonság és a társadalmi biztonság⁴, így azt három dimenzióban írhatjuk le. Az úgynevezett de facto megközelítés szerint a biztonság olyan sajátos, fenyegetettség nélküli állapot, amikor semmilyen szinten nincs szükség kivételes szabályozások életbeléptetésére, intézkedések megtételére. A második dimenziója a biztonság tudati vonatkozása, mint érzet, percepció, ennél fogva szubjektív. A harmadik a jogi, politikai megközelítés, mely szerint a biztonság külső és belső garanciák rendszere, ezek közé tartozik a fegyveres és rendészeti információszerző, előrejelző rendszerek, az infrastruktúra, a tervezettség. A kiépült és demonstrált szavatossági rendszerek, intézmények erősítik a biztonságtudatot, tényleges stabil szituációt eredményez.⁵

Különböző felmérések szerint a magyar társadalom a biztonságon elsősorban az anyagi biztonságot (szociális biztonság), illetve a közbiztonságot érti. Viszont a fogalom komplexitását jelzi, hogy megkülönböztethetjük a biztonság nem katonai területeit - így a már említett közbiztonságot, a szociális, politikai, gazdasági és környezeti, egyszersmind a társadalmi biztonságot -, valamint katonai területeit. Előbbi esetében a problémák kezelése nem a Honvédség feladata, azonban - mint ahogyan azt később látni fogjuk - aktívan szerepet vállalhat benne. Utóbbi terület esetében a kihívásokra való reagálás elsősorban a Honvédség rendeltetése.⁶

Mindezt a Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1035/2012. (II. 21.) Kormányhatározat⁷ is egyértelműen megerősíti:

"A biztonság fogalma egyre átfogóbb értelmezést nyer. A folyamatosan változó biztonsági környezetben a kihívások, kockázati tényezők és fenyegetések ma már több síkon – az egyének, közösségek, államok és régiók szintjén, valamint globális szinten – jelennek meg, és az egyének, kormányzati és nem kormányzati szervezetek, valamint transznacionális szereplők széles körét érintik. Mára elengedhetlenné vált a biztonság politikai, katonai, gazdasági és pénzügyi, társadalmi, ezen belül emberi és kisebbségi jogi, valamint környezeti dimenziójának együttes kezelése. Ugyanakkor a 21. században a biztonság katonai szegmense is új hangsúlyokkal jelenik meg. Egyre inkább előtérbe kerülnek azok a biztonságpolitikai kihívások, amelyek kezeléséhez átfogó és összehangolt politikai, gazdasági és – szükség esetén – katonai fellépésre van szükség."⁸

Ahhoz, hogy a megváltozott elvárásoknak megfelelően tudjuk értelmezni a Magyar Honvédség és társszervei viszonyát a különböző felmerülő válságok kezelése során, érdemes megvizsgálni, hogy manapság ilyen biztonsági kihívásokkal kell szembenéznie az országunknak, illetve a globalizált, határok nélküli világnak, ahol a hagyományos kockázatok és fenyegetések jelentősége csökkenőben van, bár nem figyelmen kívül hagyható.

Biztonsági kihívások közé azokat a veszélyeket soroljuk, amelyekről a társadalom úgy véli, hogy elhárításához rendkívüli intézkedések szükségesek. Származásuk szerint a biztonságot fenyegető kihívások két nagy csoportba sorolhatóak: természetes (természeti jelenségek által előidézett, pl. árvíz, földrengés, stb.) és mesterséges (melyeket az emberi és

⁴ Katonai Alapismeretek, lásd: <http://www.katonasuli.hu/cikk/60#1>

⁵ Deák, 2007

⁶ Katonai Alapismeretek, lásd: <http://www.katonasuli.hu/cikk/60#2>

⁷ Lásd: http://2010-2014.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_határozat.pdf

⁸ Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája, 2. pont